अचुर्द्विजातयोदेवानेष क्षेत्रप्रति संशयम् । यज्वा दान पतिः श्रेष्ठः सर्व्वभूतहितप्रियः । कथं खिदन्यथा ब्रूयादेष वाक्यं महानृ वसुः । एवं ते संविदं कृत्वा विबुधा क्षयस्तथा । अपृच्छन् सहसाभ्येत्य वसुं राजान मन्त्रिकात् । भो राजन् ! केन यष्टव्यमजेनाहोस्विदौषधैः । एतं न संशयं छिन्दि प्रमाणं नो भवान्मतः । स तान् कृतांजलिर्भूत्वा परिपप्रच्छ वै वसुः । कस्य वैकोमतः कामोब्रूत सत्यं द्विजोत्तमाः ! । ऋषय ऊचुः । धान्यैर्यष्टव्यमित्येव पक्षोऽस्माकं नराधिप ! । देवानान्तु पशुः पक्षो मतो राजन् ! यदस्य नः । भीष्म उवाच । देवानान्तु मतं ज्ञात्वा वसुना पक्षसंश्रयात् । छागेनाजेन यष्टव्यमेवमुक्तं वचस्तदा । कुपितास्ते ततः सर्व्वे मुनयः सूर्य्यवर्च्चसः । ऊचुर्वसुं विमानस्थं देवपक्षार्थवादिनम् । सुरपक्षो गृहीतस्ते यस्मात्तस्माद्दिवः पत । अद्य प्रभृति ते राजन्नाकाशे विहता गतिः । अस्मच्छापाभिघातेन महीं भित्त्वा प्रवेक्ष्यसि । ततस्तस्मिन्मुहूर्त्तेऽथ राजोपरिचरस्तदा । अधो वै सम्बभूवाशु भूमेर्विवरगो नृपः । स्फटिकस्त्वेनं न विजहौ तदा नारायणाज्ञया । देवास्तु सहिताः सर्व्वे वसोः शाप विमोचने । चिन्तयामासुरव्यग्राः सुकृतं हि नृपस्य तत् । अनेनास्मत्कृते राज्ञा शापः प्राप्तो महात्मना । अस्य प्रतिप्रियं कार्य्यं सहितैर्नो दिवौकसाम् । इति बुद्ध्या व्यवस्याशु गत्वा निश्चयमीश्वराः । ऊचुः संहृष्टमनसो राजोपरिचरन्तदा । ब्रह्मण्यदेवभक्तस्त्वं सुरासुरगुरुर्हरिः । कामं स तव तुष्टात्मा कुर्य्याच्छापविमोचणम् । मानना तु द्विजातीनां कर्त्तव्या वै महात्मनाम् । अवश्यं तपसा तेषां फलितव्यं नृपोत्तम ! । यतस्त्वं सहसा भ्रष्ट आकाशान्मेदिनीतलम् । एकस्त्वमुग्रं तुभ्यं दत्तो वै नृपसत्तम ! । यावत्त्वं शापदोषेण कालमाशिष्यसेऽनघ ! । भूमेर्विवरगो भूत्वा तावत्त्वं कालमाप्स्यसि । यज्ञेषु सुकृतं विप्रैर्व्वसोर्द्वारां समाहितैः । प्राप्स्यसेऽस्मदनुध्यानान्मा च त्वां ग्लानिरस्तु ते । न क्षुत्पिपासे राजेन्द्र ! भूमेरभ्यन्तरे भविष्यतः । वसोर्द्वारांभिषीतत्वात्तेजसाप्यायितेन च । स देवोऽस्मद्वरात् प्रीतो ब्रह्मलोकं हि नेष्यति" ।

चेदी(दी) स्त्री रागिणीभेदे हला० ।

चेय त्रि० चि-कर्म्मणि यत् । १चेतव्ये चयनीये २आधानाङ्गसंस्कारसंस्कार्य्ये वह्नौ च "अग्निश्चेयो वह्नभिस्यादि यज्ञैः" भा० शा० २८३अ० । ३चेतुं योग्ये । हस्तचेयस्य अङ्गुश्चेयं पुष्पम् । [भगं वसुत्तमे" ऋ० ८।६१।७।

चेर पु० चि-बा० र । चयनशीले "त्वं ह्येहि चेरवे विदा

चेल क्षोभे अक०गतौ सक०भ्वा०प०सेट् । चेलति अचेलीत् चिचेल अदित् अचिचेलत् त ।

चेल न० चिल-आच्छादने कर्म्मणि घञ् । १वस्त्रे । चेल-क्षोभे अच् । २अधमे न० अमरः । "चेलचर्म्मोपिपालञ्च त्रिरात्रं स्यादभोजनम्" मनुना तस्य हरणे त्रिरात्रोपवासोविहितः "मा ज्ञातिचेलं भुवि कस्यचिद्भूः" भट्टिः ज्ञातिचेलमित्यत्र "कुत्सितानि कुत्सनैः" पा० समासे परनिपातः । "चेलखेटकटुकाण्डं गर्हायाम्" पा० निन्दायां चेलादीनाम् आद्युदात्तता । पुत्रचेलमिवचेलसादृश्येन पुत्रस्य निन्दा गम्यते सि०कौ० "बहुचेलकृतमेवमादि पा० चेलखादीनि इत्तिविषये कृत्सनवाचीनि" सि० कौ० तेषु परेषु ङ्यन्तस्य ह्रस्वः चेलादिषु टित्करणसामर्थ्यात् ङीप् "ब्राह्मणिचेली" सि० कौ० । "चेले क्लोपेः" पा० अस्मिन् उपपदे क्लोपेर्णसन् चेलक्लोपम् ।

चेलगङ्गा स्त्री चेलमिव गङ्गा । गोकर्णसमीपस्थे नदीभेदे । "गोकर्णसोपरिष्टात्तु भ्रंशितः स महासुरः । पपात चेलगङ्गायाः पुलिने सह कन्यया" हरिव० १४९अ० । "गङ्गा सरस्वती चैव चेलगङ्गा च निम्नगा" १२६अ०

चेलान पु०चेल-बा० आनच् । फलप्रधाने लताभेदे (फेलन) रत्नमा० ।

चेलाल पु० चेलमिवालति अल-अच् । लतापनसे त्रिका० ।

चे(चै)लाशक पु० चेलं तत्स्थयूकामश्नाति अश-ण्वुल् । प्रेतभेदे । "चे(चै)लाशकस्तु भवति शूद्रो धर्म्मात् स्वकात् च्युतः" मनुः । "चेलः कीटभेदस्तद्भक्षकः प्रेतो भवति" गोविन्दराजः । "चेलसम्बन्धिनी यूका चैलकस्तद्भक्षकः" इति कुल्लूकभट्टः ।

चेलिका स्त्री चेल-ण्वुल् । पट्टवसने (चेलिर कापड़) "सेयं कृष्णस्य वनिता पीतशाटीपरिच्छदा । रक्तचेलिकया कृष्णा शातकुम्भनिभस्तनी" पद्मपु० ।

चेलुक पु० चेल-उक । बुद्धभिक्षुशिष्ये त्रिका० ।

चेल्ल चालने गतौ च भ्वा० पर० सक० सेट् । चेल्लति अचेल्लीत् चिचेल्ल अदित् अचिचेल्लत् त ।

चेष्ट ईहायां भ्वा० आ० सक० सेट् । चेष्टते अचेष्टिष्ट । चिचेष्टे । अचचेष्टत अचिचेष्टत् त । चेष्टितः चेष्टा चेष्ट-